

Sıra Numarası : 96

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE ARNAVUTLUK CUMHURİYETİ ARASINDA MÜNAKİT ŞEHBENDERLİK MUKAVELENAMESİNİN TASDİKİ HAKKINDA 1/134 NUMARALI KANUN LÂYİHASI VE HARİCIYE EN CÜMENİ MAZBATASI

Türkiye Cumhuriyeti
Başvekâlet
Muamelât Müdiriyeti
Mukarrerat Şubesi
Adet
6/1190

11 Mart 1928

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti arasında münakit Şehbenderlik Mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye Vekâleti Celilesince tanzim edilen ve İcra Vekilleri Heyetinin 4 mart 1928 tarihli içtimaında tezekkür ve Meclisi Âliye arzı tasvip olunan kanun lâyihasıyla esbabı mucibe mazbatasının musaddak sureti leffen takdim olunmuştur.

Muktezasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyurulmasını rica eylerim efendim.

Başvekil
İsmet

Türkiye - Arnavutluk Şehbenderlik Mukavelenamesi
Esbabı Mucibe Lâyihası

Türkiye - Arnavutluk Şehbenderlik Mukavelenamesi tarafeyn Şehbenderlerinin sureti kabulünü, müstefit olacakları imtiyazat ve masuniyetleri ve bunların vazائف ve salâhiyatını sarih bir surette muhtevî olup esasatı hukuk ve teamülâtı beyneddüvel ahkâmına muvafık ve aynı zamanda mer'î bulunan kavanini Adliye ve Maliyemizle de hemahenk bulunmaktadır. Esasen işbu mukavelename, Lehistan Hükümeti ile akdedilip 23 Mayıs 1927 tarihinde Büyük Millet Meclisinin tasdikine iktiran eden Şehbenderlik Mukavelenamesi mevaddını ihtiva etmek üzere tanzim edilen mukabil projemizin Arnavutluk muarahasına aynen kabul ettirilmesi suretiyle akit ve imza edilmiş olduğundan, ancak iki mukavelename arasındaki farkların berveçhiatı arz ve izahiyle iktifa olundu :

1. Lehistan Mukavelenamesinde fahri şehbenderlerin ancak tarafeyni akideynden biri tebeasından olması hakkında nihâi protokola dercedilen kayıt Arnavutlukla akdolunan işbu mukavelenamenin birinci maddesi metnine ithal edilerek Düveli Salise tebeasının tarafeyn memalikiinde Türkiye veya Ar-

navutluk fahri şehbenderliklerine tayin kılınabilmeleri ihtimali daha mutlak bir tarzda bertaraf edilmiştir.

2. Lehistanla akdolunan mukavelenamenin imtiyaz ve masuniyet bahsinde Lehistan teşkilâtı şehbenderisi mucibince tebeadan ve meslekten olarak kadroya dahil bulunan memurin adedi teşkilâtına nispeten ehemmiyetli bir derecede yüksek olduğundan dolayı Başşehbenderler, şehbenderler ve şehbender vekilleri ve kaçınlararla Lehistan teşkilâtı şehbenderisinde kaçınlarımızı muadil olarak kabul edilen şehbenderlik ateşe ve kâtiplerine tanınmış olan mutat masuniyet ve muafiyetler Arnavutlukla imza edilen mukavelenamede yalnız başşehbenderler, şehbenderler ve şehbender vekilleri ile kaçınlar için derpiş olunarak, şehbenderlik kadromuzda mevcut olmayan meslek memurlarına mali ve adli hiçbir imtiyaz, muafiyet ve masuniyet tanınmamıştır.

3. Türkiye - Lehistan Şehbenderlik Mukavelenamesininin 12 nci maddesinde tarafeyn şehbenderlerinin, kendilerini tayin eden memleketlerin kavanini mucibince mezun buldukları takdirde, işbu memleket tebeasından olanlar arasında nikâhı medenî akdi merasimini icra edebilmeleri derpiş olunmuş, fakat Lehistan'ın, Rusya'dan ilhak olunan büyük bir kısmında nikâhı mezhebî cari olduğu ve nikâhı medenî akdi nizamı ammeye muhalif olduğu cihetle, nihâi protokola dercolunan bir madde ile şehbenderlerin bu salâhiyetlerinin ifayı memuriyet eyledikleri memleket kavanininin müsaadesiyle takyit edilmesine zaruret görülmüş idi. Arnavutlukla dahi nikâhı mezhebî cari olduğu halde şehbenderlerin mensup oldukları memleketler kavaninine göre mezun oldukları takdirde nikâhı medenî akdeylemeleri kaydı Türkiye - Arnavutluk Mukavelenamesinin 12 nci maddesinde mutlak olarak bırakılmış ve bu salâhiyeti takyit edecek bir kayıt ne metne, ne de Lehistan Mukavelenamesinde olduğu gibi, protokola dercedilmemiştir. Binaenaleyh muahede meriyete girdikten sonra Arnavutlukta Türkiye şehbenderleri, kavanini mahalliyenin ademi müsaadesine rağmen, nikâhı medenî icrasına mezun olacaklardır; fakat buna mukabil Türkiye'deki Arnavutluk şeh-

benderleri kendi kanunları nikâhı medenî icrasını kabul etmediği cihetle bu salâhiyetten istifade edemeyeceklerdir ki bu suretle mukavelenamenin mezkûr maddesi akdî nikâh hususunda yalnız bizim şebenderlerimizin lehine olarak tanınmış vahid-ül-araf bir salâhiyeti muhtevi bulunmuş oluyor.

4. Türkiye - Lehistan Mukavelenamesinin tarafeyn şebenderlerinin seyrüsefaine müteallik vazife ve salâhiyetlerinden bahis olan 18 nci maddesinin 3 ncü bendi nihayetinde, madde mezkûre ahkâmının, tebeası bulunduğu memleket dahiline firar eden mürettebata şamil olmadığı tasrih edildiği esnada vaziyeti mahsusası itibariyle Danzing serbest şehri tebeasının da Lehistan arazisine firarlarında Lehistan tebeası misillu işbu madde ahkâmından aynı vechile müstesna olacakları dercedilmiş idi. Arnavutlukla akdolunan mukavelenamede bu kayıt bittabi tayyedilmiştir.

5. Türkiye - Lehistan Şebenderlik mukavelenamesinin yirminci maddesinde tarafeyn şebenderleriyle memurini şebenderisinin tarafı diğer memalikinde en ziyade mazharı müsaade millet şebenderleriyle memurini şebenderisine, ita edilen veya edilecek olan imtiyazat ve masumiyetlerle beraber, tanınmış veya tanınacak olan daha vasi vazâif ve salâhiyetlerden de istifade edecekleri zikrolunmuş idi. Arnavutluk Mukavelenamesinde ise: En ziyade mazharı müsaade millet kaydı yalnız imtiyaz ve masumiyetlere hasrolunarak vazife ve salâhiyet hususuna teşmil edilmemiştir. Binaenaleyh, bu suretle tarafeyn şebenderlerinin vazife ve salâhiyetlerine müteallik olarak mukavelenamede zikir ve tadat edilen hususat mutlak ve tevsiî gayri mümkün bırakılmıştır.

İşbu mukavelenamenin diğer kâffei aksamı Lehistanla akdedilen Şebenderlik Mukavelenamesi münderecatına harfiyen mutabık olmakla, aksamı mezkûre hakkında ayrıca arz ve mütalâaya lüzum görülmemiştir.

Türkiye

Büyük Millet Meclisi
Hariciye Encümeni
11 Karar Numarası
... Esas Numarası

5 . 4 . 1928

Hariciye Encümeni Mazbatası

Riyaseti Celileye

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti arasında mün'akit Şebenderlik Mukavelenamesinin

tasdiki hakkındaki encümenimize muhavvel kanun lâyihası ile merbutatı tetkik olundu;

Hükümetin esbabı mucibe lâyihasında dermeyan edildiği vechile mukavelename ahkâmının Türkiye Cumhuriyetince bu bapta ötedenberi takibedilmekte olan esasatı umumiyeye mutabık olduğu anlaşıl-makla lâyiha kanuniye kabul ve Riyaseti Celileye takdim kılındı.

Reis	Mazbata Muharriri
Erzincan	Mahmut
Saffet	
Kâtip	Aza
Edirne	
Zeki Mesut	
Aza	Aza
Aza	Falih Rifki
Aza	Aza
Kocaeli	Bekir Lütfi
İbrahim Süreyya	
Aza	Aza

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti arasında mün'akit Şebenderlik Mukavelenamesi

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti kendi ülkelerine mütekabilen memurini şebenderi kabulü hususunu tanzim ve başşebenderlerin, şebenderlerin ve şebender vekillerinin mütekabil hukuk, imtiyazat ve muafiyatını tespit ve kezalık bun-ların salâhiyetlerini tayin etmek arzusunda bulunduk-larından bir Şebenderlik Mukavelesi akdine karar vermişler ve

Türkiye Reiscumhuru :

Türkiye Cumhuriyetinin (Tiran) fevkalâde mu-rahhas ve Ortaelçisi Tahir Lütfi Beyi,

Arnavutluk Reiscumhuru :

Arnavutluk Cumhuriyeti Hariciye Nazırı (İlyas Bey Veriyoni)'yi bu hususta mürahhasları olmak üzere tayin etmişler ve müşarünileyhima usulüne mu-vafık bulunan salâhiyetnamelerini yekdiğerine ba-dettebliğ atideki ahkâmı kararlaştırmışlardır :

Memurini Şebenderininin Kabulü

Madde 1. — Âli akit taraflardan her biri diğ-e-rinin ülkesinde başşebenderlikler ve şebenderlik-ler ve şebender vekillikleri tesis etmek salâhiyetini haiz olacaktır. Şu kadarki, istisna diğ-e-r bilcümle devletlere de aynıyle tatbik olunmak üzere, tarafeyn

lüzum görecekları mevakkı müstesna tutmak hakkını muhafaza ederler.

Memurını şebenderi, meslekten ve kendilerini nasbenden devletin tebasından, yahut fahrî ve tarafevden biri veya diğesinin tebasından olabilir.

Fahrî memurını şebenderiye gelince: Bunların tayinlerinden evvel, memuren bulunacakları devlet hükümetinin siyasi tarikle muvafakati istihsal edilmek lâzımgelir.

Madde 2. — Aşağıda bu mukavelenamenin her neresinde şebender tabiri kullanılırsa bu tabirden başşebenderler, şebenderler ve şebender vekilleri maksut olacak ve kezalik - şebenderlik - tabirinden de başşebenderlikler, şebenderlikler ve şebender vekillikleri kastedilecektir.

Madde 3. — Şebenderler, tayin beratlarının ibrazı üzerine, memuren buldukları memlekette müesses kavait ve eşkâle tevfiikan kabul ve tasdik edileceklerdir. Mezkûr şebenderlerin serbestçe ifayı vazifeleri için muktazi ekzekuvatür kendilerine bilâtehir ve bilâharç ita olunacak ve bu ekzekuvatürün iraesı üzerine vazai fi memuriyetlerini ifa edebilmeleri ve memuriyetlerine ait muafiyet ve istisnaiyattan istifade ettirilmeleri için, havzai memuriyetlerin salâhiyettar makamları derhal tedabiri lâzımevı itihaz edeceklerdir.

Madde 4. — Şebenderliklerin re'si idaresinde bulunan zevatın mazeret, gaybubet veyahut vefatları halinde, âli akit taraflardan her birinin nizamatiyle muayyen sıra dahilinde, diğes memurını şebenderi vazai fi şebenderiye vekâleten ifaya bihakkın salâhiyettar olacaklardır.

Fahrî şebenderliklerin re'si idaresinde bulunan zevatın mazeret, gaybubet veyahut vefatları halinde siyasi mümessiller veya meslekten olan şebenderler, mazereti, gaybubeti yahut vefatı vukubulan memuru muvakkaten istihlâf etmek üzere bir zat irae edileceklerdir. Eđer bu zat sıfatı resmıyeleri memuren buldukları devletin hükümetine evvelce bildirilmiş mesleğe mensup memurını şebenderi meyanından intihap edilmemiş ise, bu hususta mezkûr hükümetin muvafakati istihsal edilecektir.

Memurını Şebenderinin İmtiyazat ve Muafiyatı

Madde 5. — Mesleđe mensup kendilerini nasbenden devlet tebasından olan şebenderlik rüesa ve memurını (şebenderler, şebender vekilleri ve kaçırlarlar) istimval, mükellefiyeti bedeniye ve ibatei askeriye, kezalik âkit devletlerin, herhangi bir makamı tarafından matruh, şahsı vergi mahiyetini haiz,

bilâvasıta menkulât tekâlifi muafiyetinden müstefit olacaklardır.

Şu kadar ki, memurını mezkûre emvali gayrimenkuleye tasarruf ederler. Teşebbüsati sınaıye veya ticariyeye vazedilmiş sermayeye malik olurlar, ticaret veya herhangi bir sanaat veya meslek icra ederlerse bu muhtelif hususattan dolayı hiçbir imtiyaz iddia edemıyecekler ve aynı şerait altında bulunan sair eşhası hususiye misillü rüsum, vergi ve tekâlife tabi kalacaklardır.

Madde 6. — Fahrî şebenderliklerin re'si idaresinde bulunan zevat kendi kaçırlık kalemi ile evraklarına muhasses mahaller için istimvallerden ve ibatei askeriyevden müstesna olacaklar ve bu zevat memuren buldukları memleketin tebasından olsalar bile mezkûr muafiyetten istifade edeceklerdir.

Madde 7. — Beşinci maddede tadat olunan şebenderlik rüesa ve memurını bu mukavelename ile kendilerine tanınan salâhiyetler hududu dahilinde ifa eyledikleri vazifelerine ait efalden dolayı memuren buldukları memleket mahakimının hakkı kazasına tabi olmayacaklardır.

Bunlar kavainini mahalliyeye göre ekalli üç sene hapis cezasını istilzam eden cürümler müstesna olmak üzere, derdest veya kablelhüküm tevkif edilemiyeceklerdir; tevkif veya takıbatı adliye halinde memuren buldukları devlet hükümeti bunların mensup oldukları siyasi mümessili sürati mümüne ile keyfiyetten haberdar edecektir.

Mumaileyhim, gerek mevaddı hukukıyeden gerek (Bir poliçenin imzası veya cirosu gibi) münferit muamelâtı ticariyeden dolayı, deyin için hapisten müstesna olacaklardır.

Birinci fıkrada mezkûr rüesa ve memurının kâfesi şahit sıfatıyla hazır bulunmak üzere, memuren buldukları memleketler mahâkimi tarafından kendilerine vaki olacak davetlere icabet etmeye mecburdurlar. Mesleđe mahsus şebenderlik rüesası indeliktiza istimalarının muahher fakat yakın bir tarihe taliki için vazai fi resmıyenin acil icaplarından mütevellit manilerini esbabı meşrua olarak dermeyan edebileceklerdir.

Birinci fıkrada mezkûr rüesa ve memurının kâfesi vazai fi memurelerinin ifasına müteallik bilcümle vekayi hakkında ifade vermekten ve yedlerinde bulunan evrak, vesalik ve defatını ibraz ve bunları tevdiden imtına edebileceklerdir.

Yukarda zikrolunan imtiyazat ve muafiyat müstesna olmak üzere, şebenderlik rüesa ve memurını

gerek mevaddı hukukiye, gerek mevaddı cezaiyede memuren buldukları devlet mahâkiminin hakkı kazasına, tebai mahalliye gibi aynı şerait dahilinde, tabi olacaklardır.

Madde 8. — Âlî âkit taraflar şehbenderliklerinin re'si idaresinde bulunan zevat şehbenderhanenin harici kapısı üzerine milletlerinin armasını havi levha ile..... Başşehbenderliği, şehbenderliği veya şehbender vekillliği kitabesini vazedebileceklerdir.

Mumaileyhim eyyamı resmîyede kezalik diğer mutat ahvalde şehbendername üzerine memleketlerinin sancağını keşide edebileceklerdir. Ancak, şurası mukarrerdir ki, işbu alâmatı hariciye hiç bir vakit bir melce hakkı tesis eder mahiyette telâkki edilemeyecektir.

Madde 9. — Şehbendername mahzeni evrakı her zaman taarruzdan masun olacak ve memurini mahalliye mezkûr mahzen evrak muhteviyatından olan evrak ve vesaiik ve defatiri hiçbir bahane ile muayene ve müsadere edemeyeceklerdir.

İşbu evrak, vesaiik ve defatir daima şahsi mahiyette olan veya tarafeyn memurini şehbenderisinin icra edilebileceği ticaret veya sanaata müteallik bulunan defatir, evrak ve vesaiikten tamamen ayrı bulundurulacaktır.

Mahallî makamâtı adliye veya idariyesi canibinden işbu mahzen evraka dahil evrak, vesaiik veya defatirinin tevdi veya ibrazı hakkında bir talep muvacehesinde bulunan âlî âkit taraflar şehbenderlik rüesa ve memurinden birisi bu talebi yerine getirmekten imtina ederse adli veya idarî makam mumaileyhe karşı hiçbir tedbiri cebriye müracaat edemeyecek ve bu mahiyetteki bütün müşkülât siyasi tarikle halolunacaktır.

Madde 10. — Beşinci maddede tadât olunan şehbenderlik rüesa ve memurini, memuriyetlerine ilk defa hini muvasalatlarında veya müteakip altı ay zarfında kendilerine veya ailelerine ait mefruşat, melbusat, eşya veya esâsı beytiyeyi, muayene ettirmek şartıyla gümrük resmi tediye etmeksizin ithale mezun olacaklardır. Bu istisna mevaddı istihlâkiyeye şamil değildir.

İhtiyacı resmiye için şehbenderliklerin namlarına gönderilen defterler, başlıklı kâğıtlar, koçanlı defterler, pasaportlar, pasavanlar, şahadetnameler, pullar ve diğer vesaiiki resmiye kezalik, arma, sancak, mühür ve her türlü kalem levazımı resmiyesi dahi gümrük rüsumundan muaf olacaktır.

Memurini Şehbenderinin Vazaifi

Madde 11. — Şehbenderler kendilerini tayin eden devletin tebaasını himaye ve beynelmil hukuk ve teamülât mucibince, tebaayı mezkûrenin bilumum hukuk ve menafiini müdafaa ederler.

Bu maksatla, mumaileyhim memleketeyn beyninde mevcut muahedat ve mukavelât ahkâmuna muhalif ve tebaalarının hukukunu muhil her husustan dolayı itirazda bulunmak üzere havzai memuriyetleri dahilindeki makamâtı idariyeye müracaat edebileceklerdir. İtirazları makamâtı mezkûrece mesmu olmazsa, memuren buldukları memleket hükümetine, ancak kendi memleketlerinin mümessili siyasi mevcut olmadığı takdirde, doğrudan doğruya müracaata salâhiyettar olacaklardır.

Şehbenderler, vazaifi memuriyelerinin ifası hususunda memuren buldukları memleketin makamâtı aidesi nezdinde en vasi muaveneti ve en hayrihah müzahareti göreceklerdir.

Madde 12. — Şehbenderler kendilerini tayin eden devletin kavanini mucibince mezun oldukları takdirde, kendi tebaalarının tevellüdât ve vefiyatına müteallik beyanatı kabul ve bunların nikâhlarını, zevceynin ikisi de şehbenderin mensup olduğu devlet tebaasından iseler, akdedebileceklerdir.

Şurası mukarrerdir ki işbu madde ahkâmı, alâkadar eşhası mezkûr sicilli nüfus vukuatını şehbenderin memuren bulunduğu memleketin makamâtı aidesinde tescil ettirmek vazifesinden varestesiz kalmaz.

Madde 13. — Şehbenderler kendilerini tayin eden devletin kavanini mucibince mezun oldukları takdirde, âtideki hakları haiz olacaklardır.

1. — Gerek kañçilyayada gerek alâkadaranın ikametgâhlarında veyahut kendi milletlerine mensup gemilerde kendilerini tayin eden devlet tebaasından olan tüccar veya sair efradın ve sefaini mezkûre mürettebatının veya yolcularının yapmaya lüzum gördükleri beyanatı ahz etmek;

2. — Kendi tebaasına pasaport veya diğer şahsî vesaiik itâ ve bilcümle pasaportları ve diğer vesaiiki vize etmek;

Madde 14. — Şehbenderler, kendilerini tayin eden devletin kavanini mucibince mezun oldukları takdirde âtideki hakları haiz olacaklardır :

1. Kendilerini tayin eden devlet ülkesinde kâin emvale, bu ülkede rüyet olunacak mesalihe veya dermeyan edilecek bilumum hukuka müteallik olmak şartıyla, bilcümle ukudu, tarafeyn hangi tabiyette bulunursa bulunsun kâtibi adil sıfatıyla kabul etmek.

2. Kendilerini tayin eden devlet tebaasının vaziyetlerini, evlenme mukavelâtını kâtibi adil sıfatıyla kabul etmek.

3. Kendilerini tayin eden devlet tebaasının imzalarını tasdik etmek.

4. Kendilerini tayin eden devlet, makamat ve memurinden sadır olan her nevi evrakı vesaiğin imzalarını tasdik ve bunları tercüme etmek.

Şehbender tarafından tanzim veya tasdik olunan ve şehbenderlik mühriyle mahtum bulunan yukarıda mezkûr senedat ve vesaikiye tercüme, suretler ve müstahreç fıkralar, şehbenderin memuren bulunduğu memleket dahilinde, mevsuk veya mevsukiyeti musaddak vesaiik suretler, müstahreç fıkralar veya tercüme misillüğü tanınacak ve şehbenderin memuren bulunduğu memleketin salâhiyettar memurini tarafından tanzim, tasdik veya tercüme edilmiş gibi aynı kıymeti hukukiyeyi ve aynı kuvveyi müsbiteyi haiz olacaktır.

Şurası mukarrerdir ki, salif-üz-zikir senedatın kıymeti ve kuvveyi sübutiyesi şehbenderin memuren bulunduğu memleketin kâtibiadillerinden veya diğer memurini mümasilesinden südur eden evrakı mümasilesi gibi yalnız şekil noktai nazarından olup senedat veya vesaiğin esas ve kabiliyeti icraiyesi noktai nazarından değildir.

İşbu senedat veya sair vesaiik şehbenderin memuren bulunduğu memlekette icra olunacak işlere talluk ediyorsa mezkûr memleket kavanini mucibince lâzım gelen damga resmi ile sair harç ve resimleri ve kezalik bu memlekette maddenin usulen tabi olduğu bilumum muamelâta tabi olacaklardır.

Tarafeyn şehbenderlikleri kaçırlaryalarında tes-cil edilmiş evrakın mevsukiyet ve tanzimi salif-üz-zikir suret, fıkrâi müstahrece veya tercümelerin mevsukiyet ve aslına mutabakatı hakkında bir şüphe tahaddüs ettiği takdirde bunların asılları ile mukabelesini talep edecek olan alâkadarın bu talebi reddedilmeyecek ve mumaiyleh lüzum görürse esnayı mukabelede hazır bulunabilecektir.

Madde 15. — Âkit devletlerden birinin tebaasından bir şahsın diğerinin ülkesinde vefatı halinde salâhiyettar memurini mahalliye havzâi memuriyeti dahilinde vefat vukubulan şehbenderi derhal keyfiyetten haberdar edecek ve müteveffanın vefat ilmi haberinin bir sureti musaddakasını en kısa bir müddet zarfında şehbenderine bilâharç gönderecektir.

Madde 16. — Tereke mesaili ahkâmı atıyeye tev-fikan tanzim edilecektir :

Âli âkit taraflardan birinin tebaasından bir şahsın vefatıyla diğerinin ülkesinde bırakılan menkul bir mirasın açılması halinde memurini mahalliye müteveffanın tabi bulunduğu devlet şehbenderine bilâ-teahhür keyfiyeti ihbara mecbur olacak ve aynı zamanda varisler ile bunların buldukları mahaller ve bir vaziyet mevcut olup olmadığı hakkında mümkün olduğu kadar elde edilmiş olan malumatı ve kezalik terekenin muhafazası zımında kendi taraflarından ittihaz edilmiş olan tedabiri şehbenderine bildirecektir.

Şayet mirasın açılmasında şehbender daha evvel malumattar olursa, keyfiyeti aynı suretle memurini mahalliyeeye iş'ar edecektir.

Şehbenderler ve memurini mahalliye terekeyi mühürlemek, defter tanzim etmek, ve kezalik mühürleri fekketmek muamelelerini müştereken yapmakla mükelleftirler. Şu kadar ki, teahhür tereke için bir tehlike tevlit edebilecek ise şehbender veya memurini mahalliye, bilâhara iştirakini temin için diğerini bilâ-tehir haberdar etmekle beraber, salif-üz-zikir muamelâtı yalnız olarak ifa etmek hakkına malik olacaktır.

Gayrimenkul terekelere gelince: Bunlar münhasıran memurini mahalliyeinin salâhiyetine dahildir. Memurini mumaiylehim işbu terekelerin mevcudiyetinden alâkadar şehbenderleri haberdar edecektir.

— 2 —

Hakkı verasete, mirasın taksimine ve tasfiyesine varislerle müsi-lehler arasında yapılacak hesabata müteallik her dava, miras menkul olduğu takdirde mürisin hini vefatında tebaasından bulunduğu devletin mahâkiminde, miras gayrimenkul olduğu takdirde, bu mirasın ülkesinde kâim bulunduğu devletin mahâkiminde ikame edilecektir.

Tereke hakkında veraset veya vasiyetten başka bir diğer ciheti hukukiyeye müpteni olarak şehbenderin memuren bulunduğu memleketin veya bir devleti salisenin tebaası tarafından müddeiyât veya metalibât dermeyanı halinde bu hususta karar itası daima şehbenderin bulunduğu memleket mahâkimine veya diğer alâkadar makamata olacaktır.

— 3 —

Tereke mesailinin rüiyetine fıkrâi sabıka mucibince, mürisin mahâkimini milliyesi salâhiyettar olduğu halde, makamâtı mahalliye terekenin muhafazası için tedabiri lâzime ittihaz edecek ve işbu maddenin birinci fıkrasına tev-fikan mürisin tebaasından bulunduğu devlet şehbenderini bilâ - tehir keyfiyetten haberdar eyleyecektir,

Evvelki bent mucibince memurini mahalliye tarafından ittihaz olunan tedabir şehbenderin talebi halinde refolunacaktır.

— 4 —

Şehbender, menkul mirasın eşhası hususiye veya makamata mahalliye yedinde bulunabilecek olan kâffe aksam ve eczasını, müteveffa bunların teslimlerini hangi şerait dahilinde talep edebilir idi ise, o şerait tahtında tesellüm hakkına malik olacaktır. Bu takdirde şehbender mirasın menafini bizza tedvir veya mirası mahâkim nezdinde ve mahâkim haricinde temsil etmek için bir vekil nasbederek menkul mirasın hüsnü idaresini temin ile mükellef olacaktır.

Şurası mukarrerdirki, şayet şehbenderin bulunduğu memleket veya üçüncü bir devlet tebaası mirasda alâkadar bulunursa şehbender veya onun tarafından tevkil edilmiş olan şahıs mirasın idaresi hakkında ittihazi lâzımgelen herhangi muamele için memurini mahalliye ile mutabık kalarak hareket etmeye mecbur olacaktır.

— 5 —

Şehbender menkul mirasın tesellüm edildiği bilcümle aksam ve cezasını mirasın yevmi vefatından itibaren dört ay müddetle emaneten muhafaza edecektir. Şu kadar ki, şehbender, mahkeme masrafı, şehbenderlik ve harçlarını, memurini mahalliye'nin masarifini, kezalik müteveffanın son hastalığı ve cenaze masafalarını, hizmetçi ücretlerini, son altı aylık icar bedelâtını ve indelikâtı, efradı ailesinin infak ve yaşesi masarifini tediye için muktezi mebalîği tereke mevcudundan hemen ifraz edebilecektir.

Şehbender, miras vergilerinin ve kendisine arz edilecek müddeiyatın tesviye ve tatmin veya usulü veçhile temininden evvel tereke idâdına dahil bulunan eşyayı, memaliki ecnebiyeye göndermek ne de varislere veya tenfizi vasiyete memur kimselelere teslim etmek hakkını haliz olmayacaktır. Şayet şehbender işbu müddeiyatın varisler tarafından kabul edilmiş veya bir mahkeme kararıyla tasvip veyahut salâhiyettar makamı adliye usulü dairesinde arzedilmiş olduğu hakkında müteakıp altı ay zarfında haberdar olmazsa bu mecburiyet saktır olur.

Rûsumu maliye hususunda, âli âkit taraflardan birisinin tebaasının diğer taraf ülkesinde bıraktıkları miraslar tebaayı mahalliye'ye ait olanlarla müsavi derecede mükellef tutulacaktır.

— 6 —

Devleteynden birinin tebaasının diğer taraf ülkesinde bulunan terekelerinin - açılması, idaresi ve tasfiyesi hususlarından mütevellit kâffe mesailde

şehbenderler kendi milletlerine mensup olup gaip, mahcur, gayri ehil yahut sagir olan varisleri, bunlar başkaca vekiller nasbetmemiş oldukları takdirde, bilumum makamata mahalliye nezdinde temsil etmeye bihakkın mezun olacaklar ve bu suretle sıfatı vekâletlerini hususi bir vekâletname ile ısbata mecbur tutulmaksızın resmen mezkûr varislerin mümessilleri gibi tanınacaklardır.

Şehbender, varislerin mümessili olmak itibariyle makamata mahalliye huzurunda terekeye müteallik herhangi bir davaya şahsen dahil edilemez.

— 7 —

Yukarıda geçen hükümler, âli âkit taraflarından birinin ülkesinde bulunan ve işbu ülke haricinde vefat etmiş olan tarafı diğer tebaasından birinin terekesine ait envali menkule ve gayri menkule hakkında da kıyas tariki ile tatbik olunur.

— 8 —

Âli âkit taraflardan birinin gaip bulunan veya temsil edilmemiş olan tebaası tarafı diğer ülkesinde küşat edilen bir terekede alâkadar olduğu takdirde, mirasın tabiiyeti ne olursa olsun, şehbenderler, hususi bir vekâletname ibrazına muhtaç olmaksızın, bu varakanın mümessili sıfatıyla hareket edebileceklerdir. Fakat şehbenderin müdahalesi kendi tabiiyetine mensup hak sahiplerinin hazır oldukları veya temsil edildikleri andan itibaren kabul edilmeyecektir.

Şu kadarki: Bu hüküm müteveffanın tebaasından bulunduğu devletin memurini şehbenderisine muahedât ile tanınmış olan hukuka halel iras edemeyecektir.

— 9 —

Âli âkit taraflardan birinin tebaasından olan ve tarafı diğer ülkesinde gerek bir sefinede, gerek karada vefat eden taife ve yolcuların veya diğer seyyahların terekesi vukuunda terekenin defterlerini tanzim etmek ve terekenin muhafaza ve tasfiyesi için muktazi sair muamelâti resmîyeyi ifa eylemek hususunda münhasıran müteveffanın memleketi şehbenderleri salâhiyettar olacaklardır.

Âli âkit taraflardan birinin tebaasından olup tarafı diğer mensup bir sefine derununda vefat eden taifeye ve yolculara ait ücretler, maaşat, kıymetli evrak ve eşya muvasalat limanında bunların mensup oldukları milletin şehbenderine teslim edilecektir.

Madde 17. — Âli âkideyn tarafların şehbenderleri kendi sagir, mahcur ve gayri ehil tebaaları için vesayet veya kayyumluk tesisi lüzumunun memur

buldukları devletin makamı aidine iş'ar edebileceklerdir. Şu kadar ki, bu makam ittihazı kararda serbest kalacaktır.

Madde 18. — Seyrüsefaine müteallik mevada âli âkit tarafları şebhenderlerinin vazai fi ahkâmı atıye dairesinde cereyan edecektir.

— 1 —

Şebhenderler, Liman nizamlarına tevfi ki hareket etmek üzere mensup oldukları memleket sefaininin dühul ve sevkini teshil ve havzaj memuriyetleri dahilindeki sulara tevakkufları müddetince mezkûr sefaine müzaheret edebileceklerdir.

Bu maksatla kendi milletlerine mensup sefaine, bunların serbest pratika almalarını müteakip, bizzat azimet veya vekiller izam, kaptanı ve mürettebatı isticvap ve evraki sefineyi tetkik ve seferlerine, mahal li azimetlerine ve seferler vukuatına dair beyanatı kabul ve manifestolar tanzim edebileceklerdir.

Şurası mukarrerdir ki, bu maddede mezkûr (mürettebat) tabiri zabitanı, gemicileri, ateşçileri ve sefine de müstahdem diğer bilumum eşhası ihtiva eder.

— 2 —

Şebhenderler mensup oldukları memleketin sefaini ticariyesinde intizamı dahilinin muhafazası ile münhasıran mükellef olacaklardır. Şebhenderler sefaini mezkûrenin kaptanları, zabıterleri ve taifesi arasında zuhur edecek her nevi ihtilâfları ve bilhassa üc rete ve müteakabilen münakit taahhüdâtın ifasına müteallik olanları bizzat hal ve tesfiye edeceklerdir.

Memurini mahalliye gemide halis olan kargaşalıklara, karada veya limanda asayışı umumiyi muhil bir mahiyette olmadıkça veyahut şebhenderin memuren bulunduğu memlekete mensup veya mürettebattan olmayan bir şahıs bu kargaşalıklara karışmış bulunmadıkça müdahale edemeyecektir.

Diğer bilcümle ahvalde memurini mezkûre şebhenderlere talepleri vukuunda vazifelerinin ifasını teshil için müzaheretle bulunmakla iktifa edeceklerdir.

— 3 —

Şebhenderler, mensup oldukları memleketin sefaini harbiye ve ticariyesi mürettebatından olup âli âkit taraflardan birinin ülkesine firar etmiş olan eşhası derdest ve bunları gerek sefineye, gerek vatanlarına iade ettirebileceklerdir.

Bu maksatla şebhenderler sâlâhiyettar makamı mahalliye tahrire müracaat edecekler, veya sefine nin defterlerini ve taife listesini yahut bu vesâikin musaddak bir fıkrâi müstahrecesini ibraz ederek talep edilen eşhasın hakikaten mürettebattan olduğunu ispat eyleyeceklerdir.

Bu suretele tevsik edilen talebi mezkûr üzerine firarilerin tesliminden imtina edilemeyecektir.

Bundan başka mezkûr firarilerin taharrisı ve derdestleri için memurini şebhenderiye her gûna muavenet ve müzaheret ibraz edilecek ve mezkûr firariler, şebhenderin talebi taharrisı üzerine ve masarifi şebhendere ait olmak üzere memleketin hapishanelerine sevkedilecekler ve sefineye jadelere zamanına veya memleketlerine gönderilmeleri için bir fırsat zuhuru kadar orada mevkuf tutulacaklardır. Şu kadarki firarilerin, derdest oldukları günden itibaren iki ay zarfında bu fırsat zuhur etmez veya mevkufiyet masarifi muntazaman tesfiye edilmezse üç gün evvel şebhendere ihbar şartıyla mezkur firariler aynı sebepten dolayı yeniden tevkif olunamamak üzere serbest bırakılacaklardır.

Şayet firariler karada herhangi bir cürüm işlemişler ise mahkeme hükmünü ita ve bu hüküm tamamen ve kâmilan icra olununcaya kadar memurini mahalliye emri teslimi tehir edebileceklerdir.

Âli âkit taraflarca şurası mukarrerdir ki, mürettebat idâdına dahil olup firar eyledikleri memleketin tebaasından bulunan eşhas bu madde ahkâmından müstesna olacaklardır.

— 4 —

İki memleket sefaininin denizde duçar olacakları hasarata müteallik hususat, sefain mücehhizleri, hamule sahipleri ve sigortacılar arasında hilâfına ahkâm mevcut olmadıkça sefaini mezkûre müteakabil limanlara ister bil-ihhtiyar, ister bil-mecburiye dahil olsunlar, mensup oldukları millet şebhenderleri tarafından hal ve tesfiye edilecektir. Şayet şebhenderin memuren bulunduğu memleket veya bir devleti salise tebaası işbu hasaratta alâkadâr bulunursa Hususatı mezkûre bilcümle alâkadaran arasında biriza tesfiye edilemediği takdirde, makamı mahalliyece halledilecektir.

— 5 —

İki memlekette birinin hükümetine veya tebaasına ait bir sefine tarafı diğer sevahilinde garkolacak veya karaya düşecek olursa memurini mahalliye alâkadar şebhenderi keyfiyette bilâ-tehir haberdar edecektir.

Şu kadarki, iki memlekette birine mensup olup diğerinin kara sularında gark olacak veya karaya düşecek olan sefainin tahliyesini müteallik ameliyat kendi şebhenderleri tarafından idare edilecektir. İki memlekette de memurini mahalliye nin müdahalesi ancak mezkûr şebhenderlere muavenet, intizamı muhafaza,

miürettebat haricinde olan tahlisiyecilerin menafiini siyanet ve emtianın dühul ve hurucunda riayet edilmesi lâzım olan ahkâmın icrasını temin maksadıyla vakî olacaktır.

Mezkûr şehbenderlerin veya murahasalarının gaybubetinde ve bunların muvasalatlarına kadar memurini mahalliye, kazadan tahlis edilen eşhasın himayesi ve eşyanın muhafazası zammında muktezi bilcümle tedabiri ittihaz edeceklerdir.

Bu muhtelif ahvalde memurini mahalliyeinin müdahalesi, tahlisiye ameliyatının ve kurtarılan eşyanın emri muhafazasının istilzam edeceği ve mumasil ahvalde sefaini milliyenin veya en ziyade mazharı müsaade millet sefainin tabi olabileceği harçlar müstesna olmak üzere, hiçbir suretle masraf istifasına mahal vermiyecektir.

Garkolan sefainin tabiiyeti hakkında şüphe hüdus halinde bu maddede mezkûr vazâifin ifasına münhasıran makamâtı mahalliye salâhiyettar olacaktır.

Kurtarılan emtia ve eşya, istihlâkâtı mahalliyeeye dahil edilmedikçe, hiçbir gümrük resmî tediyesine tabi değildir.

— 6 —

Şehbenderlerin geçen fıkralarda zikredilen seyrüsefaine müteallik mevâddaki vazâifî hasrî tahsis mahiyetini haiz olup efal ve muamelâtı saireye hiçbir suretle teşmil edilemeyecektir.

Binaenaleyh, şurası mukarrerdirki indeliktiza memurini mahalliye memleketlerinin limanlarında tarafı diğer sefaini ticariyesi derununda istintak ve isticvap, taharri, haciz, derdest, kable-el-hüküm tevkiif, suhut istimat, bir hükümün veya resmî icbarı tazammun eder bir muamelenin icrası hususlarını doğrudan doğruya icra edebilecektir.

Ahkâmı Umumiye

Madde 19. — Bu mukavelenamenin şehbenderlerin vazâifine müteallik bilcümle ahkâmı, vazâifî şehbenderiyi ifaya mezun oldukları takdirde âli âkit tarafların siyasi memurları hakkında dahî mer'îdir.

Madde 20. — Bundan başka şurası mukarrerdirki: Âli âkit taraflardan birinin şehbenderlik rüesa ve memurini diğer taraf ülkesinde, en ziyade mazharı müsaade milletin aynı sınıftaki memurinine bahşedilmiş veya edilecek olan bilcümle imtiyazat ve muafi-

yata mütekabiliyet şartıyla mazhar olacaklardır. Binaenaleyh şurası da mukarrerdirki, âli âkit tarafından hiç biri kendisi tarafından diğer taraf memurini şehbenderisine bahşedilenlerden başka imtiyazat ve muafiyatı kendi memurini şehbenderisi lehine talep için yukarıda muharrer en ziyade mazharı müsaade millet kaydından istifade etmek iddiasında bulunamayacaktır.

Madde 21. — Bu mukavelename tasdik edilecek, tasdiknamelerin teatisinden bir ay sonra iktisabı meriyet eyliyecek ve âli âkit taraflardan biri veya diğeri tarafından feshedildiğinin tebliğinden itibaren altı aylık bir müddetin inkizasından hükümden sakıt olacaktır.

Tasdikan-lil-mekal bu hususta alelusül salâhiyettar olan zirde vazîin-ül imza işbu mukavelenameyi imza ve mühürleriyle tahtim etmişlerdir.

Tiran da onbir temmuz bindokuz yüz yirmi yedi tarihinde tanzim edilmiştir.

Tahir Lütfi

İlyas Veriyoni

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Münakit Şehbenderlik Mukavelenamesinin Tasdikine Dair Kanun Lâyihası

Birinci Madde — Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti arasında 1927 senesi temmuzunun onbirinci günü Tiran da âkit ve imza olunan Şehbenderlik Mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

İkinci Madde — İşbu kanun neşri tarihinden itibaren mer'iy-ül-icradır.

Üçüncü Madde — İşbu kanunun icrayı ahkâmına İcra Vekilleri memurdur.

4 Mart 1928

Başvekil

İsmet

Müdafaai Milliye Vekili

Mustafa Abdülhalik

Hariciye Vekili

Doktor Tefvik Rüştü

Maarif Vekili

Mustafa Necati

İktisat Vekili

Mustafa Rahmi

Adliye Vekili

Mahmut Esat

Dahiliye Vekili

Şükrü Kaya

Maliye Vekili

Saraçoğlu Şükrü

Nafia Vekili

Behiç

Sıhhiye ve Muaveneti

İçtimaiye Vekili

Doktor Refik